

5. Алексеев С. С. Проблемы теории права : [в 2 т.]. Т. 2 / С. С. Алексеев. – Свердловск : Изд-во Свердлов. ун-та, 1973. – 399 с.
6. Адміністративне право України : навч. посіб. / [Г. Г. Забарний, Р. А. Калюжний, В. К. Шкарупа]. – К. : Паливода А. В., 2005. – 368 с.
7. Колпаков О. В. Адміністративне право України : підручник / О. В. Колпаков, О. В. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.
8. Петрова І. П. Законодавче регулювання організації і діяльності міліції України / І. П. Петрова // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2003. – № 2. – С. 306–311.
9. Мелех Л. В. Законність у правозастосовній діяльності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Мелех Людмила Володимирівна. – Л., 2009. – 184 с.
10. Забігайло В. В. Ієрархія нормативних правових актів як гарантія забезпечення верховенства права / В. В. Забігайло // Український часопис міжнародного права. – 2002. – № 2. – С. 129–134.
11. Рибалкін А. О. Нормотворчість органів внутрішніх справ (аспекти загальної теорії) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Рибалкін Андрій Олександрович. – Х., 2005. – 164 с.
12. Дрейшев Б. В. Правотворчество в советском государственном управлении / Б. В. Дрейшев. – М. : Юрид. лит., 1977. – 160 с.
13. Положення про Наукову раду Державного департаменту України з питань виконання покарань та її складу [Електронний ресурс] : затв. наказом ДДУ ПВП від 10 листоп. 2010 р. № 451. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN60558.html.

Надійшла до редколегії 09.11.2011

БАРАШ Е. Ю. НОРМОТВОРЧЕСТВО В ГОСУДАРСТВЕННОЙ УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ СЛУЖБЕ УКРАИНЫ

Исследованы проблемные вопросы процедуры подготовки и принятия правовых актов в органах и учреждениях исполнения наказаний, определены ее виды и стадии.

BARASH Y. NORM CREATION IN THE STATE CRIMINAL AND EXECUTIVE SERVICE OF UKRAINE

The problem questions of procedure of preparation and acceptance of legal acts in the organs and organizations of implementation of punishments are researched, its kinds and stages are determined.

УДК 35.078.1

О. І. БАСАЛИК,

здобувач

Харківського національного університету внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРИМУС ЯК ЗАСІБ ОБМЕЖЕННЯ ОСОБИСТОЇ СВОБОДИ ГРОМАДЯН У ДІЯЛЬНОСТІ МІЛІЦІЇ

Визначено загальні ознаки адміністративного примусу та його відмінності при застосуванні як засобу обмеження особистої свободи громадян. Сформульовано визначення адміністративного примусу як засобу обмеження особистої свободи громадян та визначено їх конкретний перелік у діяльності міліції.

Держава для виконання своїх завдань та функцій використовує всі можливі засоби, особливе місце серед яких посідають правові, зокрема адміністративно-правові засоби. Правоохоронні адміністративно-правові засоби використовуються для захисту прав та свобод громадян від протиправних посягань. Основу останніх становлять заходи адміністративного примусу. Їх специфікою можна визнати також той факт, що вони виступають важливим елементом організації діяльності держави та за-

безпечення реалізації прав і свобод громадян, адже свобода, надана людині від природи, не може бути реалізованою через те, що припускається свобода абсолютної рівності. Свобода, будучи нічим не обмеженою, означає відсутність будь-якого об'єднання та відповідно примусу. За таких умов суспільство може розраховувати лише на вдалу координацію цілей та інтересів. Тому примус є необхідністю, навіть враховуючи його обмежувальний характер щодо свободи.

Сутність і значення адміністративного примусу вже давно стали об'єктами уваги багатьох учених-адміністративістів. Проблеми адміністративного примусу тією чи іншою мірою у своїх працях розглядали: В. Б. Авер'янов, Д. М. Бахрах, Ю. П. Битяк, А. С. Васильєв, С. Т. Гончарук, О. В. Джафарова, С. В. Додін, М. М. Дорогих, Р. А. Калюжний, С. В. Ківалов, Л. В. Коваль, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, В. Ф. Опришко, О. І. Остапенко, М. М. Тищенко, В. К. Шкарупа тощо. Окремі складові або аспекти адміністративного примусу в діяльності міліції було проаналізовано О. М. Бандуркою, Є. О. Безсмертним, І. П. Голосніченком, О. Ю. Салмановою, О. С. Фроловим, В. К. Шкарлупою тощо. Значний внесок у дослідження проблем використання адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції в Україні зробив А. Т. Комзюк.

Разом із тим, питання стосовно правообмежувального характеру адміністративного примусу отримало лише фрагментарне висвітлення у рамках дослідження забезпечення законності застосування його заходів. Таким чином, недостатня розробленість на теоретичному рівні та наявність практичних питань стосовно розуміння адміністративного примусу як засобу обмеження особистої свободи громадян обумовили вибір теми наукової статті.

Мета даної статті полягає в тому, щоб на основі розроблених понять адміністративного примусу, особистої свободи громадян та правових обмежень сформулювати визначення адміністративного примусу як засобу обмеження особистої свободи громадян та систематизувати (визначити перелік) його заходів у діяльності міліції.

Питання про правову природу примусу, в тому числі адміністративного, в юридичній літературі порушувалось неодноразово [1; 2; 3]. Аналізуючи визначення адміністративного примусу, які запропоновано вченими в наукових працях, можна зробити висновок про те, що в основному у визначенні цього поняття є лише його окремі аспекти та характерні риси [3, с. 54; 4, с. 238].

Саме тим, що проблеми державного примусу розглядали представники різних галузей права, вважає А. Т. Комзюк, можна пояснити різний підхід до трактування його сутності [5, с. 39]. Кожен вид примусу має свої специфічні властивості, що визначають його сутність і особливості, відносну самостійність у системі державного примусу. Адміністративно-правовому примусу притаманні всі ознаки державно-правового, оскільки він є його складовою. Ознакам, юри-

дичним властивостям, особливостям адміністративного примусу у літературі вже неодноразово приділялась увага, тож спробуємо й ми дати відповідь на дане питання. Це необхідно для визначення поняття адміністративного примусу, в тому числі як засобу обмеження особистої свободи громадян, адже визначити поняття – значить здійснити процес розкриття його змісту, указати на його істотні ознаки. Істотною визнається ознака, що обов'язково належить предмету (явищу), без якої він існувати не може, що виражає конкретну природу предмета (явища), тим самим відрізняючи його від предметів (явищ) інших видів і родів [6, с. 409, 578].

Аналізуючи правову природу адміністративного примусу, а також звертаючись до наукових джерел провідних вчених-адміністративістів, на наш погляд, можна виділити наступні особливості цієї правової категорії.

1. Одна із найважливіших рис адміністративного примусу полягає в тому, що його заходи застосовуються, як правило, органами виконавчої влади та їх посадовими особами. Лише в окремих випадках, як виняток, їх застосування покладається на суди (суддів) і представників окремих об'єднань громадян, наділених деякими адміністративно-владними повноваженнями (дружинників, громадських інспекторів тощо).

Виходячи з того, що застосування примусу судами (однією з гілок державної влади – судовою) є підвидом державного примусу – судовим, на нашу думку доцільно було б розглядати адміністративний (управлінський) примус як засіб, що застосовується, перш за все, органами виконавчої влади – органами державного управління і, як виняток, у передбачених законодавством випадках іншими суб'єктами такого права: судами та громадськими організаціями для охорони громадського порядку правопорядку та забезпечення громадської безпеки.

2. Заходи адміністративного примусу застосовуються як до фізичних, так і до юридичних осіб. До останніх можуть застосовуватися, наприклад, такі заходи, як обмеження або заборона проведення певних робіт, зупинення діяльності різних об'єктів тощо. Наявність даної ознаки дає змогу використовувати зазначені заходи для боротьби з правопорушеннями незалежно від того, хто їх учиняє.

3. Адміністративний примус застосовується до фізичних та юридичних осіб, які безпосередньо не підпорядковані органам і посадовим особам, що реалізують вплив. Особи, які вступають в адміністративні правовідносини з приводу

застосування заходів адміністративного примусу, не можуть бути членами однієї і тієї самої організації, органу влади, і замість відносин службової підлеглості в даному випадку присутні відносини позаслужбової підлеглості, у яких суб'єкти, що застосовують адміністративно-примусові заходи, діють в офіційному порядку як носії державно-владних повноважень, є представниками влади. Інакше кажучи, адміністративний примус не пов'язаний із службовою підпорядкованістю, не може здійснюватися всередині тієї або іншої системи управління, а завжди має зовнішнє спрямування.

4. Однією з визначальних ознак адміністративного примусу є те, що заходи впливу застосовуються саме в примусовому порядку, тобто незалежно від волі й бажання суб'єкта, до якого він застосовується, часто з можливістю використання для його реалізації інших примусових заходів.

5. Заходи адміністративного впливу мають правову природу, державно-владний характер, базуються на праві, застосовуються на основі норм права. Раніше вчені одноставно наголошували на тому, що адміністративний примус регулюється нормами адміністративного права [5, с. 43; 7, с. 214], але з появою фінансового, митного, податкового, земельного, екологічного права тощо мимоволі постає питання щодо виділення нових різновидів державно-правового примусу. Проте, акцентуючи увагу на тому, що всі інші їх ознаки, крім матеріально-технічної бази, запозичуються в адміністративного примусу, варто ставити під сумнів доцільність їх відокремлення як самостійних. Ми вважаємо, слід дещо уточнити саме визначення адміністративного примусу, оскільки в Україні відсутні соціальні, а як наслідок, і правові передумови для збільшення різноманітних примусових заходів [8, с. 190]. Тому можна стверджувати, що правова база відповідного різновиду примусу значно розширилась. Під час її аналізу можна з'ясувати, що це публічне право [9, с. 117–118].

6. Заходи адміністративного примусу дуже різноманітні. Вони можуть мати характер морального, організаційно-правового, майнового, особистісного чи іншого впливу, допускається застосування фізичної сили і вогнепальної зброї. Не можна погодитись з обмеженням цього примусу тільки засобами психічного чи фізичного впливу [10, с. 152], оскільки, наприклад, у такому заході, як огляд речей, подібний вплив взагалі відсутній [5, с. 43].

7. Специфіка підстав застосування адміністративного примусу полягає в тому, що його заходи можуть застосовуватися як при вчиненні протиправних діянь, так і при настанні надзвичайних ситуацій (В. К. Колпаков називає їх екстремальними [8, с. 191]). До них можна віднести епідемії, епізоотії, стихійні лиха, катастрофи техногенного характеру тощо. Також необхідно відзначити, що адміністративний примус може застосовуватися у разі виникнення загрози вчинення правопорушення. У такому випадку державні органи змушені застосовувати примусові заходи, коли правопорушення немає, але в результаті застосування примусового заходу воно може бути виявлено.

8. Адміністративний примус використовується в державному управлінні для охорони суспільних відносин, що виникають у даній сфері державної діяльності.

9. Адміністративний примус застосовується з метою спонукання громадян або посадових осіб до виконання приписів загальнообов'язкових правил, запобігання чи припинення протиправних дій, надзвичайних ситуацій (стихійні лиха, загроза поширення інфекційних хвороб тощо), забезпечення громадської безпеки у разі їх виникнення та локалізації їх наслідків, притягнення правопорушників до відповідальності, забезпечення виховання шанобливого ставлення до вимог правил співжиття.

10. Процедура застосування адміністративного примусу відрізняється оперативністю, адже для запобігання, припинення протиправних діянь, надзвичайних ситуацій, локалізації їх наслідків реакція відповідних органів має бути негайною. При цьому застосування примусу не супроводжується ускладненими процесуальними діями, надмірним паперовим оформленням тощо [9, с. 112–113].

Спираючись на вищеперераховане, можна зробити висновок, що адміністративний примус – це застосування уповноваженими державними органами виконавчої влади, і як виняток, судами та громадськими організаціями до фізичних та юридичних осіб, які не перебувають в їх підпорядкуванні, незалежно від волі і бажання останніх, передбачених нормами публічного права заходів впливу морального, майнового, організаційного та особистісного характеру у випадках вчинення або загрози вчинення особами правопорушення, або в умовах надзвичайних обставин з метою охорони суспільних відносин, що виникають у сфері державного управління, шляхом запобігання і припинення правопорушень, покарання за їх учинення,

а також запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних обставин за допомогою спрощеного, оперативного адміністративного впровадження.

На нашу думку, саме таке визначення адміністративного примусу найповніше відображає його сутність. Дане визначення характерне також для адміністративного примусу, який використовується в правоохоронній діяльності міліції.

Дотримуючись послідовності у викладенні матеріалу, визначимо поняття «засіб» та виходячи з поняття «обмеження особистої свободи громадян за адміністративним правом» звузімо поняття адміністративного примусу до сфери його застосування щодо обмеження особистої свободи громадян.

Згідно з глумачним словником, поняття «засіб» означає прийом, спосіб, спеціальну дію, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чого-небудь; знаряддя, предмет, сукупність пристроїв для здійснення якоїсь діяльності [11, с. 326]. Загальним для усіх понять, позначених словом «засоби», як неважко помітити, є те, що усі вони позначають предмети і явища з точки зору їх функціонального призначення, можливості використання для вирішення якихось завдань. Тобто адміністративний примус фактично є нічим іншим, як одним із способів (прийомів), який спрямований на обмеження особистої свободи громадян, під якою необхідно розуміти: встановлені адміністративно-правовими нормами межі реалізації фізичною особою прав (свобод), що виражаються в заборонах, вторгненнях, обов'язках, відповідальності, існування яких зумовлене необхідністю захисту визначених законом цінностей та забезпечення необхідного балансу між інтересами особистості, суспільства і держави.

Отже, з одного боку, поняття адміністративного примусу як засобу обмеження особистої свободи громадян є вузьким, ніж загальне визначення адміністративного примусу (сформульоване нами вище), а з іншого – адміністративний примус є лише одним із способів (прийомів) обмеження особистої свободи громадян за адміністративним правом.

До відмінностей або специфічних особливостей адміністративного примусу як засобу обмеження особистої свободи громадян, на нашу думку, варто віднести такі:

1. Обмеження особистої свободи громадян за адміністративним правом виражається у формах заборони, вторгнення, обов'язків та відповідальності, у той час як адміністративний примус полягає в застосуванні заходів з метою

запобігання, припинення правопорушень та притягнення осіб, винних у їх вчиненні, до відповідальності, що свідчить про вираження його заходів лише у формах заборони, вторгнення та відповідальності. До таких заходів адміністративного примусу варто віднести: тимчасове обмеження доступу громадян на окремі ділянки місцевості чи об'єкти (заборона); адміністративне затримання, входження на земельні ділянки, в жилі та інші приміщення громадян (вторгнення); адміністративний арешт (відповідальність).

2. Стосовно суб'єкта застосування заходів адміністративного примусу щодо обмеження особистої свободи громадян, то чинним законодавством таке право надано лише уповноваженим органам виконавчої влади та суду. Про громадські організації тут мова не йде та не може йти. Так, наприклад, міліція наділена повноваженнями застосовувати адміністративне затримання (ст. 262 Кодексу України про адміністративні правопорушення [12] (далі – КУпАП)), доставлення порушника (ст. 259 КУпАП). Виключно суд наділений повноваженнями застосовувати таке адміністративне стягнення, як адміністративний арешт (ст. 32 КУпАП).

3. Громадяни є виключно фізичними особами. Тому адміністративний примус як засіб обмеження особистої свободи громадян може застосовуватися лише до фізичних осіб.

4. Даючи загальну характеристику адміністративного примусу, ми підтримували точку зору, згідно з якою порядок застосування його заходів регулюється нормами публічного права. Проте в межах даної статті ми розглядаємо обмеження особистої свободи громадян за адміністративним правом, що дещо звужує сферу правового регулювання застосування його заходів виключно адміністративно-правовими нормами.

5. У загальному вигляді вплив заходів адміністративного примусу на фізичних осіб може мати характер морального, майнового, організаційного та особистісного характеру. Втім, обмеження особистої свободи є проявом обмеження особистісних права і свобод громадян, що свідчить про виключно особистісний характер впливу, необхідний для обмеження особистої свободи громадян.

Таким чином, під адміністративним примусом як засобом обмеження особистої свободи громадян вважаємо за необхідне розуміти спосіб (прийом) встановлення меж реалізації фізичною особою прав (свобод), що виражаються в заборонах, вторгненнях та відповідальності

шляхом застосування уповноваженими державними органами виконавчої влади і, як виняток, судами до фізичних осіб, які не перебувають у їх підпорядкуванні, незалежно від волі і бажання останніх, передбачених нормами адміністративного права заходів впливу особистісного характеру у випадках вчинення або загрози вчинення особами правопорушення, або в умовах надзвичайних обставин з метою охорони суспільних відносин, що виникають у сфері державного управління, захисту визначених законом цінностей та забезпечення необхідного балансу між інтересами особистості, суспільства і держави.

Повноваження міліції, в тому числі щодо застосування різних примусових заходів, визначено Законом України «Про міліцію» [13]. Тому, як відмічає А. Т. Комзюк, визначення заходів адміністративного примусу у діяльності міліції стає можливим в результаті аналізу ст. 11 Закону України «Про міліцію» з обов'язковим врахуванням ознак адміністративно-примусових заходів [5, с 47–48].

Таким чином, ми не будемо проводити систематизацію усіх заходів адміністративного примусу в діяльності міліції. Відповідно до завдань нашого дослідження ми маємо із загального переліку заходів адміністративного примусу у діяльності міліції, запропонованих А. Т. Комзюком, визначити ті з них, що при їх застосуванні обмежують особисту свободу громадян.

Для систематизації даних заходів маємо виходити з того, що вони повинні застосовувати-

ся виключно до фізичних осіб, які є громадянами України, а головне – застосування таких заходів тягне за собою обмеження щодо особи користуватися наданими їй правами та свободами у визначений проміжок часу.

Таким чином, до заходів адміністративного примусу, що обмежують особисту свободу громадян, у діяльності міліції можна віднести: 1) привід осіб, які ухиляються від явки за викликом в орган внутрішніх справ; 2) адміністративне затримання; 3) доставлення порушника; 4) входження на земельні ділянки, в жилі та інші приміщення громадян; 5) тимчасове обмеження доступу громадян на окремі ділянки місцевості чи об'єкти (блокування районів місцевості, окремих споруд та об'єктів); 6) обмеження (заборону) руху транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних шляхів; 7) зупинку транспортних засобів; 8) заборону експлуатації транспортних засобів; 9) затримання і доставлення транспортних засобів для тимчасового зберігання на спеціальних майданчиках чи стоянках.

Отже, адміністративний примус є необхідним засобом правоохорони та обмеження особистої свободи громадян. Перелік адміністративно-примусових заходів, що обмежують особисту свободу громадян, у діяльності міліції є доволі значним та потребує дослідження особливостей застосування кожного заходу в даному контексті окремо, що становить перспективний напрямок наших наукових пошуків.

Список використаної літератури

1. Еропкин М. И. Административное принуждение / М. И. Еропкин // Советское административное право. – М. : Юрид. лит., 1977. – С. 105–128.
2. Козюбра М. І. Переконавання та примус / М. І. Козюбра. – К. : Вища школа, 1970. – 145 с.
3. Серегина В. В. Государственное принуждение по советскому праву / В. В. Серегина. – Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1991. – 117 с
4. Рябов Ю. С. Административно-предупредительные меры: теоретические вопросы / Ю. С. Рябов. – Пермь : Кн. изд-во, 1974. – 82 с.
5. Комзюк А. Т. Адміністративний примус в правоохоронній діяльності міліції в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Комзюк Анатолій Трохимович. – Х., 2002. – 408 с.
6. Кондаков Н. И. Логический словарь-справочник / Н. И. Кондаков. – [2-е изд.]. – М. : Наука, 1975. – 720 с.
7. Административное право : [учебник] / под общ. ред. С. В. Кивалова. – Харьков : Одиссей, 2004. – 880 с.
8. Колпаков В. К. Адміністративне право України : [підручник] / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 733 с.
9. Коломоець Т. О. Адміністративний примус у публічному праві України : теорія, досвід та практика реалізації : [монографія] / Т. О. Коломоець ; за заг. ред. В. К. Шкарупи. – Запоріжжя : Поліграф, 2004. – 404 с.
10. Адміністративне право України : [підруч. для юрид. вузів і ф-тів] / за ред. Ю. П. Битяка. – Х. : Право, 2000. – 520 с.
11. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : Перун, 2003. – 1440 с.
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – Дод. до № 51. – Ст. 1122.

13. Про міліцію : закон України від 20 груд. 1990 р. № 565-ХІІ // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.

Надійшла до редколегії 16.08.2011

**БАСАЛИК О. И. АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРИНУЖДЕНИЕ КАК СРЕДСТВО
ОГРАНИЧЕНИЯ ЛИЧНОЙ СВОБОДЫ ГРАЖДАН В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МИЛИЦИИ**

Определены общие признаки административного принуждения и его отличия в случае применения в качестве средства ограничения личной свободы граждан. Сформулировано определение административного принуждения как средства ограничения личной свободы граждан и опеределен их конкретный перечень в деятельности милиции.

**BASALIK O. ADMINISTRATIVE COMPULSION AS MEAN OF LIMITATION OF
CITIZENS' PERSONAL FREEDOM IN MILITIA ACTIVITY**

Determines the general signs of administrative compulsion and its difference at application in quality of mean of limitation of the personal freedom of citizens are defined. Determination of administrative compulsion to the mean of limitation of the personal freedom of citizens is formulated and certainly their concrete list in the activity of militia is determined.

УДК 342.565.4

О. О. ГАВРИЛЮК,

здобувач

Харківського національного університету внутрішніх справ

**ПРИНЦИП ГЛАСНОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ
В СИСТЕМІ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ**

Розглянуто поняття та властивості системи принципів адміністративного процесу України. На основі аналізу норм Кодексу адміністративного судочинства України визначено особливості гласності та відкритості при розгляді адміністративних спорів.

Будь-які реформи, які відбуваються у країні, так чи інакше стосуються судової діяльності. Основу такого процесу у сфері відправлення правосуддя в адміністративних справах повинні становити принципи адміністративного судочинства. Саме вони утворюють те ядро, навколо якого повинні створюватися та функціонувати норми адміністративного процесу.

Керуючись керівними положеннями, засадами, які відтворені в нормах адміністративно-процесуального законодавства, ми можемо оцінити діяльність адміністративного суду та учасників судового процесу, оскільки їх процесуальні дії повинні відповідати перш за все принципам. Одночасно вони сприяють правильному пізнанню та застосуванню норм адміністративного процесу, виступають основою для законодавчої практики, підготовки, розроблення і прийняття відповідних їм за змістом процесуальних норм. Такі керівні засади закріплюють єдино правильний і дозволений (допустимий) варіант поведінки суб'єктів адміністративно-процесуальних правовідносин.

Разом із тим, варто підкреслити, що всі принципи, закріплені законодавцем у нормах

Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАС) України [1] діють не розрізнено, а у певному взаємозв'язку, оскільки об'єднані загальною метою – організувати діяльність судових органів, забезпечити належний розгляд адміністративної справи, закріпити належне виконання прав та обов'язків всіх учасників судового процесу. Це надає можливість констатувати, що зміст та значення принципів адміністративного процесу обумовлюється тим, що всі вони існують та діють не ізольовано один від одного, а у визначеній системі.

Належне місце в системі принципів адміністративного процесу посідає принцип гласності та відкритості, що виступає як незаперечна вимога, покладена в основу діяльності адміністративного суду. З урахуванням його значення для врегулювання процесуальних правовідносин цей принцип віднесено до основних засад відправлення правосуддя (п. 7 ч. 3 ст. 129 Конституції України) [2].

У загальному вигляді питанням визначення системи принципів адміністративного процесу, її класифікації приділяли увагу у своїх роботах такі вчені, як А. М. Колодій, О. М. Бандурка,